

Moren er Død, Moren Leve

kampen om moderskab
hos homoseksuelle mænd

AF MICHAEL NEBELING PETERSEN

ABSTRACT

The Mother is dead, Long Live the Mother

Gay men are carrying a history as being suspected as potential pedophiles and non-suited parents, and while the reproductive technology of transnational gestational surrogacy makes it possible for gay men to become parents within heteronormative logics, the constructions of families without a mother are looked upon as problematic at best. Through field observations and interviews with gay men, who have been or who are involved in transnational surrogacy I explore how gay men fragmentize the notion of the mother in to several positions. The article argues that the gay men are reproductive vulnerable and are negotiating and fighting for the possibility to become legible as parents inside a heteronormative and homophobic framework. This relies on their ability to diminish the mother. By activating and using misogynic and colonial discourses and strategies, the gay men eradicate the kinship positions of the surrogate and the donor, thus giving discursive and affective life to gay men's possibility to embody motherhood and parenthood.

KEYWORDS

*Surrogati, homoseksualitet, moderskab, homofobi, slægtskab, misogyni, kolonialisme
Surrogacy, homosexuality, motherhood, homophobia, kinship, misogyny, colonialism*

Michael Nebeling Petersen er adjunkt på Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet, hvor han forsker i transnationale reproduktionsteknologier med særligt fokus på køn, seksualitet og race. Han har skrevet ph.d.-afhandling om homoseksuelle rettighedskampe og nationalisme i Danmark.

I det tidlige forår 2014 på et hotel uden for London deltager jeg i forbrugskonference for mennesker, som er interesserede i at høre mere om surrogati¹. Over de to dage, hvor konferencen foreløber, taler en række forskellige aktører inden for surrogatbranchen: Fertilitetslæger fra Indien, USA og England, hetero- og homoseksuelle par og enlige, som har fået et eller flere børn gennem surrogati, surrogatmødre fra England, agenter fra hele verden, som hjælper og vejleder intenderede forældre i processen, herunder medkontakten til klinikker, advokater, myndigheder osv.

Foruden sessioner om landespecifik lovgivning, om klinikker og agenter, om problemer og løsninger, indeholder konferencen også en session, hvor forskellige europæiske aktivister taler om, hvordan de har kæmpet for at ændre lovgivningen i deres respektive lande. En homoaktivist fra Spanien fortæller, at de har haft succes med at ændre den offentlige mening og den statslige praksis om surrogati efter en kampagne. På konferencen i England fortæller han om, hvordan sproget betyder noget for den offentlige mening.

Den velklædte aktivist fortæller, hvordan gestationel surrogati er en assisteret reproduktiv teknologi, som nogle gange går under "the vulgarism 'womb for rent'". Den person eller de personer, som ønsker et barn, "entrust pregnancy to a woman outside the family". Herefter fjernes æg fra en 'donor', som gennem IVF (reagensglasbefrugtning) befrugtes med sæd fra en donor eller fra de intenderede forældre. Herefter sættes det befrugtede æg op i en 'bærer' ("carrier"), som bærer barnet til termin.

Aktivisten fortsætter, at gestationel surrogati "challenges the traditional concept of 'mother'". Dette får aktivisten til at spørge, hvad en 'mor' overhovedet er. Han forslår, at vi i stedet inddeler den klassiske opfattelse af moderskab i roller. Ifølge akti-

visten er der mindst 5 moderroller til barnet: 1) Donoren, som leverer æg, 2) bæren, som udvikler ægget og føder babyen, 3) 'ammen', som giver barnet mad, 4) omsorgspersonen, som tager vare på barnet, og 5) værgen, som har det juridiske ansvar for barnet eller har det juridiske forældreskab.

Herefter kommer aktivisten med en opfordring: "Let's use proper words that dignify our families". Han forslår, at vi kalder en kvinde, som leverer ægget, for 'donor' og en kvinde, som bærer barnet, for en 'bærer', og ikke bruger ord som 'rugemor' eller 'surrogatmor', da han argumenterer for, at moderskab ikke har noget med de to roller at gøre. Disse roller er alene kliniske roller i den reproduktive teknologi, som gør ægget til baby. Derimod bør ordet 'mor' fordeles mellem de tre andre moderroller: den som giver barnet mad ('ammen'), omsorgspersonen og værgen. Moderroller, som kan og bliver varetaget af homoseksuelle mænd.

DEN EKSKLUDERENDE OG FRAGMENTEREDE FAMILIE

I aktivistens fortælling konstitueres "our families" af de fragmenterede moderroller, der adskiller surrogatmoren og ægdonoren fra ikke bare moderrollen, men også familien og mulige slægtskabsrelationer til barnet. Det gøres ved at iscenesætte 'donor' og 'bærer' som kliniske eller medicinske redskaber i den reproduktive teknologi. Det er også værd at bemærke, hvordan "our families" i denne kontekst, hvor taleren er homoaktivist, og de fleste tilhørere er homoseksuelle par, trækker på en homokulturel diskurs, hvor homoseksuelle miljøer italesættes som en familie, fx i parolen "we are family".

Weston (1991) har påpeget, hvordan sådanne tilvalgte familier ("chosen families") har skabt affektive slægtskaber i homo-

seksuelle miljøer, som blev livsnødvendige, da AIDS-krisen ramte miljøerne i 1980'erne i en tid, hvor homoseksuelle ofte var afskåret fra deres blodsband ("blood families") pga. homofobi. Når aktivisten taler for, at 'vi' skal "dignify our families", trækker han på denne kulturelle ballast. Han taler således både konkret om de nye surrogatfamilieskabte familier, men også om homoseksuelle familier som én stor familie. Det understreges ved, at aktivisten afslutter sin tale ved at vise billeder fra en homoparade i Madrid, hvor de mange homoseksuelle surrogatfamilier går med i paraden med regnbueflag og barnevogne. Endeligt er det også vigtigt at have *in mente*, at verbet "dignify" peger på, at familierne ikke er værdige nu. Der skabes således en diskursiv forbindelse mellem surrogatfamilien og homoseksuelle affektive erfaringer af fællesskab, tilhørsforhold og slægtskab.

I aktivistens fortælling fremtoner med andre ord en skrøbelig familie, som finder sine konstitutive grænser gennem marginalisering og eksklusion af specifikke slægtskabspositioner – en konstituering, som bl.a. finder sted i den diskursive praksis, hvor den genetiske mor (en slægtskabsposition) erstattes med 'donor', og hvor surrogatmor eller rugemor (en slægtskabsposition) erstattes med 'bærer'. Alligevel synes familien ikke at være lukket om sig selv i en klassisk heteronormativ form med to forældre og børn. Tværtimod understreges det, at familien består af både genetiske og ikke-genetiske medlemmer fx gennem den fragmenterede mor, som kan udspilles fra flere positioner. Familien lukker sig ikke alene om to personer (det juridiske forældreskab), men inkluderer figurative åbninger som 'ammen' og omsorgspersonen, ligesom slægtskabet til en større familie bestående af et forestillet fællesskab af homoer og/eller surrogatfællesskabet, som udspilles på konferencer, i organisationer og på internettet. Endeligt tegner hele dekonstruktionen af moderrollen på en refleksivitet over familiekonstellationer og slægtskabs-

positioner, som åbner for nye relationer og medlemmer.

Fragmenteringen af moderrollen udgør den analytiske tilgangsvinkel for denne artikel: På baggrund af interviews med homoseksuelle mænd, der er blevet forældre gennem surrogati, undersøger jeg, hvordan et levedygtigt moderskab kan "erobres" af homoseksuelle mænd. Hvor den spanske aktivist fragmenterer moderrollen i fem roller, vil jeg undersøge, hvordan (moderlige) slægtskabspositioner bliver til, hierarkiseres og forsvinder i de interviewedes egne fortællinger om (surrogat-)mødre, slægtskab og familier. Således er min interesse ikke at identificere nye moderroller i nye slægtskabskonstellationer, men snarere at undersøge, hvordan vitaliseringen af homoseksuelle familier finder sted i en kontekst af homofobi, misogyni og kolonialisme.

MATERIALE OG INFORMANTER

Jeg vil argumentere for, at vi kan forstå denne konstituering af homosurrogatfamilien gennem en homoseksuel affektiv historie om sorg og død. Homosurrogatfamilien bliver i dag vitaliseret som både levedygtig og reproduktiv, men denne position er så skrøbelig, at den kun kan "erobres" gennem den aktive eksklusion af andre slægtskabspositioner, moderpositionen i særdeleshed, som kan true homosurrogatfamilien. Som jeg vil påvise, iværksættes denne aktive eksklusion bl.a. gennem misogyni og koloniale strategier.

Jeg har undersøgt, hvordan denne nye familie tager form ved at deltage i forskellige surrogatforbrugskonferencer og kvalitative interviews med seks homoseksuelle danske par. Fem af disse par har enten fået eller er ved at få børn gennem kommerciel surrogati i udlandet, mens et par overvejer det.² Herudover har jeg fulgt en række blogs, internetfora og -grupper på de sociale medier, hvor homoseksuelle, der enten har fået eller er ved at få børn gennem surrogati, deler deres erfaringer, oplevelser og

ængstelser.³ Jeg vil i denne artikel – foruden den allerede omtalte konference – fokusere på tre udvalgte interviews, hvor de interviewede fortæller om deres familie, surrogati og moderpositioner. De tre interview er udvalgt, da de meget tydeligt eksemplificerer forskellige positioner og valg for homoseksuelle par, der har valgt transnational kommerciel surrogati.

Det første interview, jeg har udvalgt, er med parret Jan og Per på hhv. 39 og 60 år. Foruden to børn fra et tidligere heteroseksuelt ægteskab, som Per er far og Jan “reservefar” til, har Jan og Per to tvillinger på 7 år og et barn på 7 måneder sammen, som de har fået gennem to surrogatmødre i USA med æg fra USA. Jan og Per var under deres surrogatforløb velhavende, da Pers familie var rige. De boede i en patriciervilla i Nordsjælland, men pga. økonomiske problemer som følge af finanskrisen bor de nu midlertidigt i en stor lejlighed i Nordsjælland. Det andet udvalgte interview er med parret Lars og René på 36 og 37 år. De har et tvillingepar på 15 måneder, som de har fået gennem en surrogatmor og ægdonor i Indien. De bor i et parcelhus i en lille by i Østjylland, og de er professionsuddannede. De tilhører den økonomiske middelklasse og har lånt penge til at finansiere surrogatforløbet. De “har ikke meget”, men “klar sig”. Det sidste udvalgte interview er med parret Mads og Kim på 44 og 48 år, og de har netop besluttet sig for at indlede et surrogatforløb. Da jeg interviewede dem, ventede de på svar om, hvorvidt surrogatmoren fra USA var gravid efter embryonopsætning. Mads og Kim bor midt i København i en designerlejlighed, men tænker på at flytte til Amager i “et af de nye rækkehuse på havnen”, hvis det lykkes for dem at få et barn. De arbejder i de kreative fag og “penge er ikke et problem”.

De tre par repræsenterer således forskellige klassemæssige vilkår, forskellige tilknytninger til arbejdsmarkedet og livsstile, forskellige valg af surrogatarrangementer (In-

dien og USA) og forskellige geografier i Danmark. Til trods for disse forskelle på de tre interviewede par, vil jeg i denne artikel søge at læse efter de erfaringer og fortællinger, som går på tværs af interviewmaterialet. Jeg har sorteret tre interviews fra, som jeg ikke vil analysere i nærværende artikel. Disse interviews spejler mange af de erfaringer, som optræder i de tre udvalgte interviews, men de rummer ikke samme grad af detaljering og mættet beskrivelse. Det første par mindede meget om Jan og Per demografisk og geografisk, og ligesom Jan og Per er de forældre til et barn født af en surrogatmor i USA. Det andet par mindede om Lars og René om end en anelse yngre. De var under interviewet gravide med en surrogatmor i Thailand. Herudover har jeg sorteret et par fra, da de blot overvejede at indlede et surrogatforløb i enten Thailand eller USA.

Mit empiriske materiale er ikke stort, men det udgår fra et større arkiv, hvor de tendenser, jeg viser i denne artikel, også er til stede. Mit interviewmateriale giver indblik i diskursive konstitueringsprocesser omkring den homoseksuelle familie, hvor jeg har haft fokus på, hvordan homoseksuelle mænd narrativt og affektivt forhandler en skrøbelig slægtskabsposition, og det undersøger jeg gennem analyser af de udvalgte interviews for at kunne forblive tæt på opbygningen af narrativerne og de homoseksuelle mænds konkrete fortællinger. Inden jeg vender tilbage til analysen, vil jeg kort positionere mig teoretisk og kontekstualisere både homoseksualitet og surrogati i Danmark.

DEN VITALISEREDE HOMO

Heteroseksualitet har haft patent på reproduktion, og ikke-heteroseksuel reproduktion er blevet iscenesat som en ringere kopi af det originale (Nebeling Petersen 2009; 2013a). På den måde har man fastholdt en kulturel skabelon af homoseksualitet som degenereret, ufrugtbar og dødt. Den homoseksuelle figur som en altid allerede død

figur er analyseret bredt i queer kulturteori (Butler 1992; von Rosen 1993; Eng 2002; Heede 2003; Ahmed 2004: 156; Crimp 2004). Fx bemærker Nunokawa, hvordan de AIDS-døde ikke blev sørget over, da de som homoseksuelle allerede var døde. Deres relationer var ubetydelige, og de var “doomed to extinction, anyway” (Nunokawa 1991: 312). Denne konfiguration af (vedvarende) død som den grundlæggende præmis i den kulturelle konfiguration af homoseksualitet sætter Judith Butler ind i en biopolitisk ramme og viser, hvordan optimeringen af befolkningen indeholder en udgrænsning og afvitalisering af de uønskede befolkningsgrupper, som må slås ihjel for at styrke befolkningens optimering (1992).

Situationen for homoseksuelle liv er anderledes i dag. Fra at have været udelukket fra reproduktion juridisk og kulturelt har homoseksuelle i dag adgang til reproduktive teknologier (fx assisteret befrugtning og adoption), ligesom de har adgang til at blive genkendt inden for den nationale reproduktions symbolske institution per excellence, ægteskabet. Adgangen til reproduktion og ægteskab (juridisk og kulturelt) viser, at den homoseksuelle er blevet grundlæggende rekonfigureret fra en *dødens* figur til en *livets* figur (Nebeling Petersen 2013a) – en rekonfiguration, som forandrer homoseksualitetens kulturelle position som normalitetens ‘anden’ til en central instans i produktionen af det normale. Denne rekonfiguration løber gennem nationale og heteronormative logikker: Den homoseksuelles adgang til livets domæner kræver, at ‘den homoseksuelle’ bliver loyal dels over for nationen og forstår sig selv inden for nationens rammer (Puar 2007; Nebeling Petersen 2013a), dels over for heteronormativiteten, hvor homoseksuelle ikke længere forstyrrer eller overskrider heteronormative institutioner og antagelser, men i højere grad bekræfter dem gennem deltagelse og tilpasning (Duggan 2003; Nebeling Petersen 2012).

Interviewmaterialet kan fortælle os noget om, hvordan denne vitalisering sker. Hvilke strategier og fortællinger muliggør, at den homoseksuelle mand gøres både levedygtig og reproduktiv? Samtidigt kan de homoseksuelle mænds narrativer fortælle os noget om reproduktionsteknologier, da homoseksuelle mænd har en fundamental anden indgang til gestationel surrogati end heteroseksuelle par. Som Berkowitz har bemærket (2013), så er surrogati for heteroseksuelle par ofte en sidste udvej – et resultat af, at andre reproduktive teknologier og fertilitetsbehandlinger er mislykkedes. Surrogati bliver på den måde resultatet af umulig reproduktion for heteroseksuelle par. Derimod bliver surrogati for homoseksuelle mandlige par oplevet direkte modsat, nemlig som den første reproduktive teknologi, der skaber *muligheden* for egen reproduktion og kontrol over samme.

Denne artikel tager teoretisk afsæt i begrebet queer nekropolitik (Puar 2007; Nebeling Petersen 2013a; Haritaworn et al. 2014), hvor vitaliseringen af den homoseksuelle figur ikke forstås som en stadig større frigørelse, men derimod som en kalibrering af grænsedragninger mellem de kroppe og befolkningsgrupper, som inkluderes i optimeringen af livet, og de, som dømmes “døde”. Når homoseksuelle mænd rekonfigureres som levedygtige og reproduktive, er det altså sammenholdt med den aktive og indirekte udgrænsning af andre kroppe, som udelukkes fra livets domæner. Når den spanske aktivist diskursivt iscenesætter den homoseksuelle mand som et subjekt, der kan indtage moderpositionen, hviler denne konfiguration på den aktive udgrænsning og afvitalisering af andre slægtskabspositioner, som i samme bevægelse ‘slås ihjel’. Når danske homoseksuelle mænd indgår i privilegerede slægtskabskonstellationer (kernefamilien), så er det ikke alene et udtryk for, at samfundet udvikler sig mere tolerant og inkluderende, men også et udtryk for, at homoseksuelle mænd deler race- og klasse-mæssige privilegier på globalt plan med he-

teroseksuelle hvide par i det Globale Nord (Eng 2010; Gondouin 2013).

HOMOENS DØDSHISTORIE: MODSTAND MOD OG TILPASNING TIL HOMOFOBI

Mads og Kim fortæller, at folk i deres omgangskreds har reageret overvejende positivt på, at de har valgt at få et barn gennem surrogati. Men nogle har “valgt dem fra”. Kim uddyber “men det ved man jo også som homoseksuel. [...] Det har vi jo levet med hele vores liv.” Senere i interviewet spurgte jeg Mads og Kim om, hvordan de havde oplevet homofobi. Mads svarer, at han ikke har oplevet meget, da han “ikke skiltede med det”. Mads’ strategi i et homofobisk samfund har været at holde “snuden tilbage” og på den måde tilpasse sig homofobiens præmisser for at leve i fred.

Kim på den anden side fortæller:

Jeg har stukket snuden mere frem. [...] Jeg har i perioder været meget... altså bare for femten år siden havde jeg jo hanekam og gik med nederdel og var mærkelig, og jeg har gået med makeup. Jeg har på mange måder eksperimenteret med mit udseende og mig selv. Og det provokerer jo folk ... det har jeg jo også på mange måder været ligeglad med, hvad folk har ment om det. Men det har jo også kostet på andre måder: Jeg er blevet banket på gaden og sådan noget, og helt tilbage fra jeg var atten år, har jeg været udsat for sådan noget togchikane.

Kim fremstår, da jeg interviewer ham, klassisk maskulin i en t-shirt og cowboybukser. Han har kort hår og briller. Da Kim fortæller, at hans ikke-normative ‘eksperimentering’ med kønnede udtryk er minimeret efter, at han “er blevet voksen”, oplever jeg det som en tilpasning til homofobi. Det understøttes af, at Kim fortæller, at da han og Mads mødte hinanden, havde de vidt forskellige synspunkter om åbenhed som fx

at kysse eller holde i hånd på gaden, men at Mads er blevet mere åben. Det ligger underforstået, at Kim er blevet, hvis ikke mindre åben, så mindre anderledes.

I mit interview med René og Lars taler vi ikke meget om homofobi, men flere gange nævner de på forskellig vis, hvordan de er opmærksomme på, at de skiller sig ud på gaden, da de er to mænd med børn. På den måde er homofobi mindre present hos René og Lars, men de oplever, fornemmer og tilpasser sig heteronormativiteten, når de færdes i det offentlige rum. Da jeg spørger direkte om deres oplevelser med marginalisering og diskrimination, fortæller de, at de ikke decideret har oplevet homofobi. Men Lars fortæller, hvordan de har mødt heteronormativitet hos myndighederne, fx havde en sagsbehandler skrevet, at Lars havde skrevet et forkert CPR-nummer på sin ægtefælle i en blanket, da CPR-nummeret ikke tilhørte en kvinde.

Spørgsmålet får René til at fortælle om det skrøbelige forhold mellem homoseksualitet og reproduktion:

Altså, min mor har altid været bekymret for de problemer, jeg ville få som homoseksuel. Og også fordi da jeg fortalte “det”, da jeg var tyve, dér ville jeg jo stadig gerne have børn. Det har jeg jo altid holdt fast i, og hun har været bekymret for, at jeg ikke ville få det.

Livet som homoseksuel rammesættes af moren som noget, der skaber problemer. Jeg tolker “det”, som René fortalte, da han var tyve, som hans udspring som homoseksuel over for sin mor. René holder “det” op imod muligheden for at få børn, og dermed bliver det at være homoseksuel konstitueret som problemfyldt gennem den manglende adgang til reproduktion. Det udkrystalliseres i sidste linje af citatet, hvor morens bekymring går på, at René ikke vil kunne få børn. Ved at få sine “egne børn”, så tilpasser René sig både de heteronormative forventninger om et lykkeligt liv, samtidigt med at han aktivt modarbejder den

kulturelle konfiguration af homoseksualitet som ikke-reproduktivt.

Homofobiens præmisser har også påvirket Kim og Mads i forhold til reproduktion. Inden Kim og Mads besluttede sig for at få et barn gennem surrogati, havde de helt opgivet idéen om at blive forældre eller få børn. I stedet forsøgte de at blive 'voksen ven' til udsatte børn gennem en lokal organisation. Da de opsøger organisationen, bliver de imidlertid mødt med fordomsfulde spørgsmål, der mistænkeliggør deres maskulinitet, fx om de nu også spillede fodbold og fiskede. Men også fordomme om deres seksualitet. Kim forklarer,

at det stank langt væk af og der lå sådan nogle undertoner af pædofili og børnemishandling og alt muligt. Spørgsmål som "har du tænkt dig at være alene med barnet" og sådan noget

Kim meldte organisationen til politiet, men det kom der ikke noget ud af, men det var vigtigt for Kim "at melde fra" og sige "det er simpelthen ikke i orden". Oplevelsen får derimod Mads og Kim til at undersøge mulighederne for selv at få børn:

Det er jo det, der i drivkraften i at blive forældre, at du gerne vil give dig selv videre og give noget til et lille liv ikke? Og det var det, der satte det i gang: Når vi ikke kunne få lov til at få nogle andres børn, så må vi få vores egne.

Kim fortæller gennem sin oplevelse af mistænkeliggørelse, at homoseksualitet (stadig) forbindes med mistænkeliggørelse om pædofili, som iværksættes gennem en udpegning af en 'mislykket' maskulinitet, som fremtoner gennem formodningen om, at Kim ikke spiller fodbold eller fisker. Kim og Mads møder denne mistænkeliggørelse, og i stedet for at tilpasse sig den ved at fjerne sig fra børn, accelererer deres ønske om at få børn, som på den måde også kan modarbejde den kulturelle (døds-)figuration af den homoseksuelle som pædofil og ikke-re-

produktiv. På den måde er homofobi en konstant kontekst for de homoseksuelle mænd til trods for generelle forbedringer i fx lovgivning i løbet af de seneste tyve år.

REPRODUKTIV SÅRBARHED

Riggs & Due har argumenteret for, at "access to the cultural capital arising from reproductive capacity is hierarchized according to an individual's approximation to that which is still seen as emblematic of fertility, namely reproductive heterosex" (2013: 957). Ifølge Riggs & Due giver reproduktiv kapacitet adgang til et fuldt medborgerskab (se også Turner 2001; Eng 2010), og homoseksuelle mænd står ikke uden for heteronormative og hegemoniske slægtskabskonfigurationer, hvor familie og slægtskab skabes gennem genetisk forbundethed, heteroseksualitet og kernefamilære familiestrukturer. I mine interviews er den genetiske forbindelse til barnet da også af vital betydning. Samtidigt ses regnbuefamiliekonstellationer som problematiske, idet der i de tilfælde, hvor donor er kendt og en del af konstellationen, er *for mange* forældre og bedsteforældre, hvilket opleves som et problem for både forældre og børn.

Ifølge Riggs & Due må de, som ikke kan reproducere sig gennem heteroseksuel sex, forstås som stående i en position af *reproduktiv sårbarhed* (Riggs & Due 2013), hvor sårbarheden kan forhandles og modarbejdes gennem forskellige strategier. For Riggs & Due er denne sårbarhed forbundet med den kulturelle konfiguration af reproduktion gennem heteroseksuel sex som naturlig, mens andre reproduktive teknologier konfigureres som unaturlige imitationer af det originale. Som jeg skriver ovenfor, er den homoseksuelle mand historisk konfigureret som gold og ikke-reproduktiv, og endda som en trussel mod børn. Når homoseksuelle mænd får børn, må de forhandle denne (historiske) position både i forhold til dem selv, men også i forhold til omverdenen, som René gør over for sin be-

kymrede mor, og som Mads og Kim gør efter mistænkeliggørelsen om pædofili. Således vil jeg foreslå, at homoseksuelle mænds reproduktive sårbarhed ikke alene omhandler forståelsen af reproduktionsteknologien, men også en sårbarhed som værende homoseksuel som sådan (se også Nebeling Petersen, 2013b).

Sagt på en anden måde, så må den homoseksuelle mand genforhandle sin forståelse af sig selv, fordi det at blive til som en homoseksuel mand ofte indebærer at blive til som barnløs, familieløs og ikke-reproduktiv (Berkowitz & Marsiglio 2007: 372). Dette afspejles hos Jan, der fortæller:

Da jeg var ung, da var homorettighederne jo ikke nær så langt fremme, som de er nu. Registreret partnerskab kom selvfølgelig, da jeg var ung. Men adoptionen gjorde ikke, og øh... Jeg kom fra [en lille by i Jylland], der ser du bare ikke særligt meget homo, der er repræsenteret, og når der var noget i fjernsynet, så var det fordi, at de var i heldragter og gik rundt i Utterslev Mose. [...] Så derfor havde jeg bare ligesom afskrevet det [at få børn], jamen ok, det ligger så bare ikke i mit liv.

Jan fortæller i citatet, hvordan det kendskab, han havde til homoseksualitet gennem stereotypiserende fremstillinger på TV og regulerende lovgivning, understøttede hans formodning om, at han aldrig ville få børn. Men Jan fortsætter, at han altid har haft drømmen om at få børn, men har følt det som urealistiske drømme, ja, som at vinde i lotto.

Men det er også en forhandling i forhold til omverdenen, hvor de homoseksuelle mænd må kæmpe for at blive genkendt som værdige forældre. Jan fortæller, at det er "et rødt flag for rigtig mange mennesker" og hos de kommunale myndigheder, at de er to mænd, og at der ikke er en mor i deres familie. Det får Per til at fortælle om en episode, deres datter havde i børnehaveklassen:

De skal sidde i 0. klasse og tegne stamtavler, "nu skal I tegne jeres far og jeres mor", så sidder vores børn [laver en trist lyd]. Der var der da også en eller anden nævenyttig forælder, der havde sagt til en af vores tvillinger: "Det passer ikke, hvad du siger, du har en mor!" Og så kommer hun jo helt ulykkelig hjem, fordi hun har fået at vide, at hun har løjet, ikk'?

Episoden, som Per fortæller om i citatet, viser, at når homoseksuelle mænd genforhandler og rekonfigurerer 'den homoseksuelle mand' sker det altså i forlængelse af en kulturel og affektiv historie, hvor homoseksuelle mænd forstås som golde, ikke-reproduktive og farlige – en rekonfigurering, som placerer den homoseksuelle mand i en sårbar position som homoseksuel, men også reproduktiv sårbar da reproduktion måles på ens mulighed for at imitere heteroseksuel sex, hvilket indebærer forventninger om, at der altid er en mor.

DEN SPØGENDE MOR

I en læsning af en dokumentarfilm om surrogati i Indien argumenterer Kroløkke & Madsen for, at 'moder'-følelser "kobles sammen med intentionen om forældreskab," som knyttes til de intenderede forældre, der "positionerer sig i en eksklusiv position for i symbolsk forstand at gøre sig fortjent til 'moder'-rollen" (2014: 78). Surrogatmorens valg om at blive surrogatmor iscenesættes ofte som et valg, der handler om at sikre hendes egne børns økonomiske muligheder og fremtid (Pande 2014; Kroløkke & Madsen 2014: 75). Kroløkke & Madsen konkluderer, at "[m]oder-skab er den affektive ramme som surrogatmor og intenderet mor kan mødes under: Surrogatmoren i forhold til de børn, hun allerede har og ofrer sig for at give bedre vilkår, og den intenderede mor i forhold til de børn, som hun så brændende ønsker sig" (2014: 80).

Til trods for at mandligt homoseksuelle

forældre også kan opnå forældreskab gennem deres "reproduktive begær" (Kroløkke & Madsen 2014: 80), så står 'moren' i vejen for homoseksuelle mænds mulighed for at blive genkendt som hele og gyldige forældre. Da jeg spørger René og Lars, om de forventer, at deres børn skal have et forhold til deres surrogatmor, svarer René: "Det er jo ikke deres mor, det er ikke hende, som de har biologisk tilknytning til." Lidt efter supplerer Lars:

De [børnene] kommer selvfølgelig til at spørge, hvorfor har jeg ikke nogen mor. Og der skal vi selvfølgelig fortælle dem, at I har ikke nogen mor, I har to fædre. Men der er en kvinde, der har haft jer i maven.

På den måde gentager René og Lars den fragmentering af moderrollen, som den spanske aktivist fremlagde på konferencen uden for London. Ligeledes fortæller Kim, da jeg spørger, hvilke ord de bruger om surrogatmoren, at:

Jeg har fra starten forsøgt, at tage 'mor'-navnet så meget ud som muligt, når jeg har talt om det. Hun bliver kaldt oven, og hun bliver kaldt rugedame og bærer og carrier og sådan nogle ting. [...] Det handler måske om, at når der kommer et barn, så skal jeg passe på, at jeg ikke kommer til at sige mor på noget tidspunkt. [...] Der er ikke en mor. Der kommer aldrig til at være en mor. Der er en far og far.

Mens alle mænd, jeg har interviewet, diskursivt og strategisk fjerner moren fra den reproduktive fortælling, så spoger moren stadig. Dels fordi de konstant påmindes om den 'manglende mor' fra omverden og myndighederne, men hun kommer også frem som en mangel i deres familie. Da jeg spørger René og Lars, hvad den største ulempe ved at være surrogatifamilie er, svarer Lars prompte: "Det er jo selvfølgelig, at der mangler en mor". I de øvrige interview fremtoner moren som spøgelse i de mange

anstrengelser, som de interviewede gør for at få "kvindelig omsorg", "kvindelige rollemodeller" eller "kvindelig påvirkning" til at være en del af deres børns opvækst.

På den måde er moren til stede i de moderløse familier. Hun er en figur, der larmer i sit fravær. Homoseksuelle mænd kan indskrive deres slægtskaber i heteronormative logikker (Nebeling Petersen 2013a) og kræve forældreskab gennem reproduktivt begær (Kroløkke & Madsen 2014), men de homoseksuelle mænd oplever stadig, at 'moren' (som symbolsk position) udgør en trussel og afskærmer for et fuldt og gyldigt forældreskab.

MISOGYNE STRATEGIER

De interviewede må derfor investere en stor mængde energi i at retfærdiggøre den 'manglende' mor. Kim fortæller, at han "tror på, at vi kan være lige så meget mor for barnet, som hvis vi havde været en traditionel familie. [...] Hvis man kan tale om kvindelig trøst, den kan vi levere lige så meget som kvinder." Mads uddyber, at de har læst en undersøgelse, som viste, at bøssefædre udviklede samme "ekstraordinære omsorgscentre" i hjernen, som en mor udvikler i forbindelse med graviditet og fødsel:

Når der ikke var en mor involveret, når det bare var to fædre, så udvikledes de samme centre sig hos den ene eller begge fædre. Og disse centre udvikler sig ikke hos heteroseksuelle mænd.

Kim forklarer videre om undersøgelsen:

Selv med de fædre, som var meget deltagende i den heteroseksuelle facon, så var deres omsorgscentre ikke på lige fod udviklede. Så det var kvindens primære... hun tog meget over og så var han sådan lidt sekundær. Hos bøssepar ser man, at disse omsorgscentre er lige udviklede hos begge mænd, så man taler faktisk om gay super dads.

Hvor Mads og Kims fortællinger om “gay super dads” i høj grad er en valorisering af homoseksuelt faderskab og indirekte kritik af en klassisk kønsopdeling i en traditionel familieform, så iværksættes også en kritik af kvinden eller moren, som én der “tager over” og gør faren sekundær. Denne modstand mod kvinden som en del af familien er da også en del af grunden til, at Mads og Kim har valgt surrogati i stedet for at få børn sammen med en kvinde i en regnbuekonstellation bestående af mere end to forældre. Kim forklarer:

Hvis vi havde valgt at få et barn sammen med en kvinde, så ville hun stadig være mor, og min mand, som så ville være den biologiske [far] til barnet, så ville jeg stadigvæk ikke være ‘far’. I denne her konstellation [surrogati] bliver vi begge to fædre.

Kvinden eller moren erfares med andre ord som stående i vejen for muligheden for, at Mads og Kim kan realisere et fuldt forældreskab, hvorfor de vælger surrogati, som gør, at det er muligt at eliminere moren ikke bare fra fødselstesten og barnets familie, men også diskursivt. Kritikken af kvinden som dominerende er et genkommende mønster i interviewmaterialet, hvor en række misogyne strategier og fortællinger iværksættes. Denne iværksættelse sker ved, at de homoseksuelle mænd understreger, hvordan de *som mænd* (og ikke som homoseksuelle) er i en underprivilegeret position i forhold til kvinden.

René fortæller, at han har stor respekt for de homoseksuelle mænd, som “tør” etablere en familie med en kvinde:

Der vil altid være den der tvivl... Og især den der tvivl som mænd og som fædre omkring, hold kæft mand, hvis den man valgte at få børn med en, som viste sig at være eller blive skør med tiden. Man ser oftest kvinder have fordelene, hvis det kommer til eller ryger ud i retssager omkring børnene.

I citatet positionerer René sig som en ‘mand’ ved at forbinde sig med de problemer, som alle mænd og fædre har, nemlig at kvinderne har “fordelene” i forældreskabsager. Og samtidigt trækker han på en gammel misogyn diskurs, hvor kvinder mistænkeliggøres som skøre eller utroværdige. På samme måde forklarer Kim, at han ikke har ønsket at få et barn sammen med en lesbisk veninde, da “hendes drivkraft omkring det at få børn [med Kim] var meget, at jeg skulle levere varen og så skulle jeg i øvrigt ellers bare helst træde ud af det.” Og Kim fortæller videre, at “det komplicerer det rigtig meget at få barn med en lesbisk kvinde. Det er sjældent, at du hører rigtig gode historier. Det er oftere, at du hører komplicerede.”

Samme fortælling er på færde hos Per, hvor især lesbiske kvinder mistænkeliggøres:

Vi ville have vores eget [barn] uden alt det der vrøvl og ballade. Nu er der heller ikke noget ført bevis for, med mindre du har lavet en ny forskningsrapport, at lesbiske skulle være specielt samarbejdsvillige. Jeg fatter ikke, hvorfor så mange bøsser vælger lebbes. Fordi de fleste lebbes... altså de projekter vi kender, der er det to aktive forældre, to elementer i ligningen. Både den ene eller begge lebbes og bøssen. Det er næsten ‘asking for trouble.’

Hos Per er det ikke bare kvinden, der mistænkeliggøres, men især den lesbiske kvinde, der iscenesættes som en bedrageriske.

Samtidigt fortæller Jan og Per, at der sker en “sammenkædning mellem vores seksualitet og vores forældrevene. Tærsklen for at vi kan være gode forældre er højere [end for heteroseksuelle].” Ifølge Per er det

specielt kvinder, der ser kritisk på os. “Ah, I ammer jo ikke, I giver kun flaske” og ah, vi ser ikke ud til at det er så hårdt, så kan vi ikke være gode forældre, for “ih hvor er det hårdt at have børn.” [...] Og jeg har hele tiden

sagt, hvis de slap mig ind på Grevinde Danner, så ville de sparke mig ud efter to minutter. Fordi jeg tror, at nogle kvinder, de gør det jo til et projekt at have et barn. De går hjemme i et år, og det fylder hele deres liv.

Dannerhuset er et kendt kvindekrisecenter i København, som har en feministisk profil, hvor mænd i udgangspunktet ikke har adgang. Per positionerer sig i citatet i modsætning til disse værdier, hvor kvinden forstås som undertrykt i et patriarkalsk samfund.

Snarere iscenesætter Per kvinden som en, der uretmæssigt mistænkeliggør manden for at retfærdiggøre sin egen ukontrollerbarhed, som kommer til udtryk ved, at hun ikke kan dosere sit forældreskab. På den måde bliver Pers oplevelse af at blive set som en ringere forældre fjernet fra hans homofobiske kontekst, som peger på ham som homoseksuel (og underprivilegeret), og i stedet rammesat i en misogyn kontekst, der peger på ham som mand (og privilegeret).

Disse fortællinger trækker på en misogyn diskurs om dominerende kvinder og mænd, som ingen rettigheder har i forbindelse med deres børn. Og de trækker på en lesbefobisk diskurs, hvor den lesbiske kvinde iscenesættes som bedragerske og svindler. På den måde iscenesættes både den heteroseksuelle og den homoseksuelle kvinde i disse fortællinger som dominerende, manipulerende og potentielt skør, og hun er til fare for familielykken og fællesskabet i den mandligt homoseksuelle familie. Ved at skrive sig ind i denne fortælling kan mændene både retfærdiggøre deres valg om at udelukke en mor i deres familie, og de kan artikulere en kritik af den heteronormative antagelse, at en familie med mor og far altid er den bedste familiekonstellation samtidig med, at de kan skrive sig ind i et mandligt fællesskab, som de som homoseksuelle mænd traditionelt set har været udelukket (Sedgwick 1985). Ved at skrive sig ind i et mandligt fællesskab gennem den fælles un-

dertrykkelse af kvinden i forhold til børn, så bliver de homoseksuelle mænd mere mænd, og deres mangel på heteroseksualitet retfærdiggøres gennem mistænkeliggørelse af kvinden.

KOLONIALE STRATEGIER

Det arbejde, som surrogatmødre udfører, iscenesættes inden for neoliberalismen som et frit valg mellem frie agenter (Kroløkke & Pant 2012), og inden for denne logik bliver “unequal power and status brought about by poverty and nationality [...] swept aside by notions of surrogacy as an ‘egalitarian’ swap” (DasGupta & DasGupta 2010).

René og Lars er meget reflekterede i forhold til deres valg om indisk surrogati. Gennem interviewet popper disse etiske overvejelser hele tiden op. På den ene side giver de udtryk for, at “man må kalde en spade for en spade”, og selv om de ikke er enige, har de forståelse for, at nogle af deres venner “jo synes, at det er forfærdeligt at fjerne et barn fra dets mor.” På den anden side iscenesætter de surrogati som et frit valg mellem frie agenter, og netop følelsen af, at surrogatmoren blev behandlet ordentligt og betalt godt, var afgørende for deres valg af klinik i Indien. Da de skulle vælge en surrogatmor, siger René, ledte de efter “en kvinde som faktisk havde behov for at få den økonomiske hjælp, som hende vi valgte, der var en pige, der ikke havde nogen social status.” Og Lars supplerer, at han følte “at det betød ret meget, at man følte, at man gjorde lidt.” Disse filantropiske anslag understøttes af, at de hvert år sender penge til surrogatmorens egen datters skolegang.

Samtidigt lægger René og Lars ikke skjul på, at det ikke er et “velgørenhedsprojekt”. De valgte Indien primært af økonomiske grunde, da surrogati i Indien er op til tre gange billigere end i fx USA. Da jeg spørger mere ind til den dobbelthed mellem filantropi og økonomi, der kendetegner René og Lars’ fortælling om deres valg af Indien,

udbygger Lars den økonomiske fortælling og svarer, at de valgte Indien pga. prisen og "indernes mere distancerede facon i forhold til følelser." På den måde bliver det tydeligt, at den filantropiske fortælling om at hjælpe en kvinde i Indien lader sig forene med den økonomiske fortælling om billigere omkostninger i Indien gennem en kolonial logik, hvor den indiske kvinde forestilles gennem koloniale forestillinger.

For at kunne analysere den globale økonomi, som surrogati indgår i, og de forskellige former for arbejde, som surrogati involverer, anskuer Vora transnational surrogati som affektivt og biologisk arbejde (2012). Hun argumenterer for, at det må forstås som en del af en lang politisk kolonialistisk økonomi, der transformerer vital energi fra kroppene i en befolkningsgruppe i det Globale Syd til det Globale Nord:

the connection between the exhaustion of biological bodies and labors in India to extend "life" in the First World and a longer history of power relations underpinning what may seem like a merging form of biopower in sites like commercial surrogacy (Vora 2012: 685).

René og Lars' fortælling lader sig fortælle gennem en kolonial økonomi, hvor den vitale energi, som transformeres fra den indiske surrogatmor til etableringen af en homosurrogatifamilie i Jylland, ikke iscenesættes som udbygning af kvindens krop og reproduktive funktioner, men snarere som en økonomisk understøttelse af hendes krop (gennem den økonomiske compensation og den gode klinik) og hendes reproduktive funktioner (gennem den vedvarende betaling af hendes datters skolegang). Samtidig muliggøres fortællingen gennem koloniale antagelser om indere, som særligt arbejdssomme og distancerede, og ikke mindst taknemmelige over den hjælp, de kan få fra Nord.

Hvor den indiske surrogatmor iscenesættes som en passiv aktør, som kan udnyttes eller hjælpes, så fremstiller Kim og Mads

den amerikanske surrogatmor som "en rigtig powerlady". Ligeledes iscenesætter Per og Jan de surrogatmødre, de anvendte, som selvstændige stærke kvinder, der ved, hvad de vil og ikke vil. Den økonomiske transaktion, som hos René og Lars understøttede den etiske afvejning, bliver stærkt underspillet hos Kim og Mads såvel som Per og Jan, og motivationen for at blive surrogatmor iscenesættes anderledes.⁴

Per fortæller, at en af de kvinder, som bar deres børn, var blevet interviewet til et dansk dagblad:

Der var i hvert fald to ting, jeg hæftede mig ved, at hun sagde. Det ene var "må jeg være fri! Jeg har ikke givet noget barn fra mig. Jeg har returneret til Jan, hvad han gav mig for ni måneder siden." Og den anden ting, som jeg også næsten selv kunne have skrevet, det var: "For pengenes skyld? Tror du, jeg går igennem så meget besvær for den smule penge? Jeg gør det, fordi jeg kan lide det. Fordi jeg vil!"

Ligeledes fortæller Kim om den kvinde, som bærer deres barn:

Da vi møder hende for første gang på Skype, så var der bare sådan en "jamen jeg vil gerne hjælpe jer," og vi kunne bare mærke, at vi blev meget rørte. Hendes drivkraft for at hjælpe er ikke drevet af økonomi. Det er simpelthen, "jamen jeg hjælper jer. I skal have et barn. I skal mærke, hvor fantastisk det er, at have børn." Og det som er fælles for begge to, altså ægdonor og rugedame, er, at "vi vil hjælpe homoseksuelle, vi vil ikke hjælpe heteroseksuelle". Det er deres... helt grundlæggende: De vil hjælpe bøsser!

Hos de par, som anvender en amerikansk surrogatmor, bliver den økonomiske transaktion altså underspillet, mens kvindernes agens træder frem. De interviewede mænd citerer direkte surrogatmødrenes udtalelser, og de bliver iscenesat som dem, der hjælper bøsserne i Danmark. Denne iscenesættelse

af surrogatmødrenes stemmer udligner de klasse- og racemæssige forskelle mellem de amerikanske surrogatmødre (to ud af de tre surrogatmødre er sorte kvinder, og alle tre er fra underklassen) og de danske intenderede forældre (som er hvide mænd fra overklassen), der ellers kunne forstyrre denne fortælling om lighed og frit valg. Dette understøttes af, at Kim og Mads såvel som Per og Jan tager voldsom afstand fra surrogati i Indien eller Thailand. Jeg spurgte fx Jan og Per, om de havde overvejet andre lande end USA. Jan svarede:

Sydamerika valgte vi fra, det ville vi ikke. Rusland ville vi ikke. Og Asien ville vi ikke. Det var det her med, at vi føler virkelig, at det der er sket omkring tilblivelsen af vores børn, det er store magiske eventyr, som har udspillet sig – godt nok en del i retssale og på papirer og i mødelokaler – men ret så store magiske eventyr, fordi at der er *kun* vindere. Alle går der fra og er lykkelige! [...] Og det ved vi, vi skal ikke gå rundt og sige 'ja måske havde de ikke gjort det, hvis det ikke kunne give dem en anden sal på huset eller hvis ikke de kunne få lagt vand ind. Og jeg siger ikke, at Indien er udnyttelse af fattige. Men muligheden er der, og det er nok til, at vi ikke ville.

Ved at skelne mellem etisk forsvarlige og etisk uforsvarlige løsninger iscenesætter Jan surrogati i USA som en ensidig god og etisk forsvarlig løsning.⁵ Gennem et modbillede som finder sin styrke i en kolonialistisk forestilling om den indiske kvinde som udnyttet og passiv, så bliver den amerikanske kvinde en fri og lige kvinde. Den vitale energi som transformeres fra kvinder i USA til homosurrogatifamilier i Sjælland iscenesættes som en win-win-situation ved at give kvinden så meget agens, at den økonomiske transaktion fuldstændig kan fritages strukturelle uligheder og udbytningsstrukturer.

Jeg anerkender selvfølgelig den voldsomme forskel på menneskers økonomiske og materielle livsvilkår i hhv. Indien og USA,

men alligevel er det tankevækkende, at den samme transaktion kan iscenesættes så forskelligt, men med den indiske kvinde, der tænkes uden agens, som gennemgående figur. Og fælles for de to forskellige iscenesættelser er, at de medfører, at kvinden fratages mulige slægtskabspositioner.

Ved at fratage surrogatmødrene legitime moderskabspositioner gennem misogyne og koloniale strategier, forsøger de homoseksuelle fædre at erobre positionen som hele og gyldige forældre. Mistænkeliggørelsen af kvinden og marginaliseringen af surrogatmorens slægtskabsmuligheder peger på, at indrulleringen af den homoseksuelle mand i et heteronormativt slægtskab hviler på den aktive eksklusion af andre positioner i slægtskabsøkonomien. I en nekropolitisk optik kan man sige, at vitaliseringen af den homoseksuelle mand gennem indoptagelse i det heteronormative imperativ om reproduktion hviler på en afvitalisering af race-, klasse- og kønmæssige 'Andre' – en afvitalisering, som faciliteres af allerede givne (misogyne og koloniale) privilegeringsstrukturer, der iværksættes i forsøget på at afmontere en anden allerede givne (homofobisk) privilegeringsstruktur.

AFSLUTNING

Som det afspejles i mine analyser, er den homoseksuelle mand i en vestlig kontekst gået fra at være en dødens figur til at blive en livets figur. Han er blevet rekonfigureret fra at være reproduktionens Anden til at blive værdig til både symbolsk og konkret reproduktion. Men denne rekonfiguration hviler på heteronormative præmisser, hvor den homoseksuelle mands inklusion i livets paradigmer er sårbar og afhængig af hans evne til at tilpasse sig heteronormative institutioner, slægtskabspraksisser og antagelser.

De homoseksuelle mænd, jeg har interviewet, mødes med homofobi, og vi kan se, hvordan en historisk mistænkeliggørelse som inkompetent og uværdig forælder og potentiel pædofil til stadighed iværksættes.

Sårbarheden sætter de homoseksuelle mænd, der aktivt bruger deres nye reproduktive muligheder, i en konstant forhandlingsituation: De skal tilpasse deres slægtskabsformer og –praksisser til normer og institutioner, de ikke passer til. Den heteronormative slægtskabsform og –praksis sætter moren øverst i familiens affektive økonomi, hvor hun bærer både selve reproduktionen og mulighederne for at give børn en fremtid.

Surrogati gør det muligt for de homoseksuelle mænd at indgå i det reproduktive (heteronormative) hierarki med børn, som de er genetisk forbundne til, og mændene forhandler deres position i hierarkiet gennem den aktive ekskludering af den bærende og genetiske mor, som spøger ved sit fravær. Når den homoseksuelle mand vil omskrive sin egen affektive historie fra en ikke-reproduktiv pædofil til livsbringende mor, så kræver det voldsomt arbejde: For at en ny mor kan sættes ind på tronen, må den gamle mor ekskluderes og marginaliseres.

Jeg har vist i denne artikel, at mændene ved at etablere sig selv som mænd, kan iscenesætte kvinden som en mistænkelig, dominerende og potentielt skør person, som presser manden ud af familien – og, når det angår den lesbiske mor, som en bedrageriske. Således kan han skrive sig ind i et mandligt fællesskab gennem misogyne og lesbofobe strategier, der muliggør, at de homoseksuelle mænd kan overtage moderrollen i den fragmenterede moderrolleøkonomi.

Globale, kolonialistiske og klassemæssige økonomiers indbyggede uligheder gør i udgangspunktet transnational surrogati muligt. Men det er også i koloniale forestillinger om den indiske kvindes manglende agens og enten afhængighed af hjælp i form af økonomisk kompensation eller potentielle udnyttelse i form af økonomisk kompensation, at de danske homoseksuelle mænd formulerer et etisk forsvar for både indisk og amerikansk surrogati. Surrogati i Indien

retfærdiggøres ved, at den stemmeløse indiske kvinde sættes i en passiv objektposition, hvor surrogati bliver ensbetydende med muligheden for et bedre liv. Surrogati i USA retfærdiggøres ved at give den amerikanske kvinde både stemme og handlefrihed – en iscenesættelse, som hviler på modsætningen til en kolonial forestilling om den indiske altid allerede udnyttede kvinde. I begge tilfælde bliver resultatet, at hun ikke er mor, men alene ‘bærer’, så den homoseksuelle mand kan blive til en værdig mor i den heteronormative slægtskabsøkonomi.

NOTER

1. På dansk er der ikke et ord, der tilsvarende det engelske ‘surrogacy’. Jeg har valgt at bruge surrogati i forlængelse af Andersson, Bach og Breenggaard, som i deres indledning til nærværende tidsskrifts temanummer om Familier og Forældreskaber benytter termen (2014: 8 note 1).
2. Alle interview er semistrukturerede dybdegående interview, der blev udført i foråret 2014. Alle informanter er lovet fuld anonymitet og navne, tilhørsforhold, job og lignende er anonymiseret i denne artikel.
3. Jeg behandler det online datamateriale i artiklen “Gravid! Homoseksuelle mænd og surrogati online” (Nebeling Petersen, forthcoming). Materialet danner i denne artikel alene baggrund.
4. For yderligere diskussion og analyse af den kolonialistiske iscenesættelse af hhv. den indiske og den amerikanske surrogatmor, se også Nebeling Petersen, Myong & Kroløkke, 2015.
5. Se også Nebeling Petersen og Myong, 2015, hvor vi diskuterer differentieringer mellem etisk forsvarlige og etisk uforsvarlige former for adoption.

LITTERATUR

- Ahmed, Sara (2004): *The Cultural Politics of Emotion*, Edinburgh University Press, Edinburgh.
- Andersson, Catrine, Bach, Anna Sofie og Breenggaard, Michala Hvidt (2014): Familier og Forældreskaber anno 2014, i: *Kvinder, Køn & Forskning* 1-2/14.

- Berkowitz, Dana (2013): Gay Men and Surrogacy, i: A. E. Goldberg & K. R. Allen, (eds.): *LGBT-parent families*. Springer, New York.
- Berkowitz, Dana & Marsiglio, William (2007): Gay Men: Negotiating Procreative, Father, and Family Identities, i: *Journal of Marriage and Family*, 69/2.
- Butler, Judith (1992): Sexual Inversions, i: Donna C. Stanton (ed.): *Discourses of Sexuality*. The University of Michigan Press, Ann Arbor.
- Crimp, Douglas (2004): *Melancholia and Moralism*. MIT Press, Cambridge.
- DasGupta, Sayantani & DasGupta, Shamita Das (2010): Motherhood jeopardized: Reproductive technologies in Indian communities, i: Maher, J. og Chavkin, W. (eds.): *The globalization of motherhood*. Routledge, New York.
- Duggan, Lisa (2003): *The Twilight of Equality?* Beacon Press, Boston.
- Eng, David L. (2010): *The Feeling of Kinship*, Duke University Press, Durham London.
- Eng, David L. (2002): The Value of Silence, i: *Theatre Journal*, 54/1.
- Gondouin, Johana (2013): Adoption, surrogacy and Swedish exceptionalism, i: *Critical Race and Whiteness Studies*, 8/2.
- Haritaworn, Jin, Kuntsman, Adi & Posocco, Silvia (2014): *Queer Necropolitics*, Routledge, New York.
- Heede, Dag (2003): *Herman Bang. Merkværdige lesninger*. Syddansk Universitetsforlag, Odense.
- Kroløkke, Charlotte & Madsen, Karen Hvidtfeldt (2014): Moderskab(elser) – Slægtskabsøkonomier og moderfølelser i transnationalt surrogatmoderskab, i: *Kvinder, Køn & Forskning* 1-2/2014.
- Kroløkke, Charlotte & Pant, Saumya (2012): “I only need her uterus”: Neo-liberal Discourses on Transnational Surrogacy, i: *Nora* 20/4.
- Madsen, Karen Hvidtfeldt (2012): Rugemødre, rejser og nye reproduktionsmetaforer, i: *Kultur & Klasse* 113/2012.
- Nebeling Petersen, Michael (2009): Fra barnets tarv til ligestilling – en queerteoretisk undersøgelse af Folketingets forhandlinger om kunstig befrugtning, i: *Kvinder, Køn & Forskning* 2/2009.
- Nebeling Petersen, Michael (2012): At forandre for at bevare – biopolitiske rekonfigurationer af den homoseksuelle, i: *Dansk Sociologi*, 23/2.
- Nebeling Petersen, Michael (2013a): *Somewhere, over the rainbow – biopolitiske rekonfigurationer af den homoseksuelle figur*. Ph.d.-afhandling, Center for Kønforskning, Københavns Universitet.
- Nebeling Petersen, Michael (2013b): To belong to the living – om queer slægtskab og reproduktiv futurisme, i: *Kvinder, Køn & Forskning* 1/2013.
- Nebeling Petersen, Michael & Myong, Lene (2015): (Un)liveabilities: Homonationalism and transnational adoption, i: *Sexualities* publiceret online 14 November 2014.
- Nebeling Petersen, Michael, Myong, Lene & Kroløkke, Charlotte (2015): Dad and daddy assemblages: Re-suturing the nation through transnational surrogacy, homosexuality, and norwegian exceptionalism, i: *GLQ: A journal of lesbian and gay studies*, under publicering.
- Nebeling Petersen, Michael (Forthcoming): Gravid! Homoeseksuelle mænd og surrogati online.
- Nunokawa, Jeff (1991): “All the sad young men”: AIDS and the work of mourning, i: Fuss, Diana (ed.): *Inside / out*. Routledge, New York, London.
- Pande, Amrita (2014): *Wombs in Labor: Transnational Commercial Surrogacy in India*, Columbia University Press, New York.
- Puar, Jasbir (2007): *Terrorist Assemblages*, Duke University Press, Durham, London
- Riggs, Damien W. & Due, Clemence (2013): Representations of reproductive citizenship and vulnerability in media reports of offshore surrogacy, i: *Citizenship Studies*, 17/8.
- von Rosen, William (1993): *Månens kulør – studier i dansk bøssehistorie 1628-1912*. Rhodos, København.
- Sedgwick, Eve Kosofsky (1985): *Between Men*, Columbia University Press, New York
- Turner, B. S. (2001): The erosion of citizenship, i: *The British journal of sociology*, 52/2.
- Vora, Kalindi (2012): Limits of “Labor”: Accounting for Affect and the Biological in Transnational Surrogacy and Service Work, i: *South Atlantic Quarterly*, 111/4.
- Weston, Kath (1991): *Families we choose: Lesbians, gays, kinship*. Columbia University Press, New York.